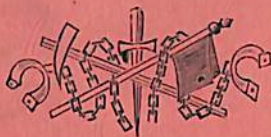

ԾՐԱԳԻՐ-ԿԼՆՈՆԵԼԳԻՐ

ՎԵՐԱԿԱԶՄ ԵՄԼ, ՀՆԶՍԿԵԱՆ ԿՈՒՍՈՎՑՈՒԹԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ՊԱՀՍԿ»Ի

ՓՐՈՎԻՏԻՆԱ

1913

ԾՐԱԳԻՐ-ԿԱՆՈՆՆԵԳԻՐ

ՎՆԲԱԿԱՆՔԱՆԵՐ, ՀՆՁՆԱԿՆԵՐ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ՊԱՀԱԿ»Ի

ՓՐՈՂԻՏԷՆՍ

1913

ԿԸ.ՉՄԵԿԸՆ ԿԸՆՈՐՆԵՂՈՒԹ
ՎԵՐԵԿԸ.ՉՄԵԱԼ, ՀՆՁՆԿԵԸՆ
ԿՈՒՍԵԿՑՈՒԹԵԸՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱՃԻԻՂԵՐՈՒՆ

ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅՕԴՈՒԱԾ 1. — Վերակազմեալ Հնչ. Կուսակցութեան կրնայ անդամակցիլ ամեն 20 տարեկան Հայ, առանց սեռի և դաւանանքի խըտութեան :

ՅՕԴ. 2. — Կուսակցութեան անդամակցող ամեն անհատ պարտաւոր է երդնուլ թէ՛ Կուսակցութեան ղեկավարող սկզբունքներուն և Օրագրի ոգիին և Կազմական Կանոնագրի տրամադրութեանց հաւատարիմ պիտի մնայ անպայման :

ՅՕԴ. 3. — Որպէսզի նորեկ մը կարենայ մտնել Կուսակցական շարքերուն մէջ, անհրաժեշտ է որ արդէն իսկ անդամակցող գոնէ երկու ընկերներ նպատաւոր վկայութիւն տան իր մասին : Իրենց անհատական ու հանրային կեան-

քին մէջ ուէ կերպով արատաորուած մարդիկ չեն կրնար անդամակցիլ Վերակազմեալ Հնչ. Կուսակցութեան :

ՅՕԴ. 4. — Վերակազմեալ Հնչ. Կուսակցութեան շարքերուն մէջ մանոց իւրաքանչիւր ընկեր պարտաւոր է՝

Ա. — Նիւթապէս և բարոյապէս աջակցիլ Կուսակցութեան հօրացման և տարածմանը :

Բ. — Աշխատիլ մեր Կուսակցութեան սկզբունքներուն հիմնաւորմանն ու իրագործմանը :

Գ. — Քոյր Կուսակցութեանց հետ կռիւ կամ բաղխում յառաջ բերող սարագաներէ զգուշանալ, և անձնականութենէ հեռու կենալով վիճաբանութիւնները սկզբունքային խնդիրներէ դուրս չի հանել :

Դ. — Կէտ առ կէտ հետեիլ կազմական կանոնադրի բոլոր արամադրութեանց, ինչպէս նաև այն ամէն հրահանգներուն, որոնք՝ ի հարկին պիտի տրուին մասնաւոր շրջաբերականներով :

Ե. — Առ նուազն մէկ սուլար ամսաբաժին վճարել փոխարէն ստանալով ընկալագիր :

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

ՅՕԴ. 5. — Վերակազմեալ Հնչակեան հինգ ու անկէ վեր թւով ընկերներ քով քովի գալով կը ձեւացնեն Մասնաճիւղ մը :

ՅՕԴ. 6. — Իւրաքանչիւր Մասնաճիւղ կուսակցայ իր վարչութիւնը որ կընտրուի տարին անգամ մը, անդամներու մեծամասնութեան քուէով :

ՅՕԴ. 7. — Մասնաճիւղի վարչութիւնը կը բաղկանայ հինգ անդամներէ, հետեւեալ պաշտօններով, Ատենապետ, Ատենադպիր, Գանձապահ-հաւաքիչ և երկու Խորհրդականներ :

ՅՕԴ. 8. — Վերակազմեալ Հնչակեան մասնաճիւղերու վարչութիւնները պարտաւոր են .

Ա. — Մասնաճիւղի ընկերներուն Ֆիզիքական և բարոյական զարգացմանը խնամք տանիլ :

Բ. — Մասնաճիւղի ընկերներուն ամսավճարները կանոնաւորապէս հաւաքելով մասնաւոր տոմարի մը մէջ արձանագրել, և զոյացած արգիւնքէն զեղջելով տեղային պէտքերու յատկացեալ գումարը, մնացեալը հասցնել Նահանգային վարչութեան :

Գ. — Վեց ամիսն անգամ մը, մասնաճիւղին բարոյական ու նիւթական գործունէութեան հաշուետուութիւնն ընել :

Դ. — Աշալուրջ հսկել կազմական կանոնադրի արամադրութեանը վրայ :

Ե. — Միշտ յարաբերութեան մէջ մնալ Նահանգային վարչութեան հետ :

ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՕԴ. 9. — Ամերիկայի շրջանակի Վեր. Հնչ. Մասնաճիւղերը տարին անգամ մը պատգամաւորական ժողով գումարելով կընտրեն հինգ հոգիէ բաղկացեալ Նահանգային վարչութիւն մը, հետեւեալ պաշտօններով՝ Ատենապետ, Ատենադպիր, Գանձապահ և երկու խորհրդական անդամներ :

307. 10. — Նահանգային վարչութեան գըլ-
խաւոր գործերն ու պարտականութիւններն են :

Ա. — Հսկել՝ որ վեր. Հնչակեան մասնաճիւղերը անթերի գործադրեն Ծրագրի և կազմական կանոնագրի արամադրութիւնները և անվհատ հետապնդեն կուսակցութեան առաջադրած բո-
լոր նպատակները :

Բ. — Ամենուրեք նորանոր մասնաճիւղերու կազմութեան փոյթ տանիլ տեղական ոյժերով կամ յատուկ գործիչներու ձեռամբ : Գոյութիւն ունեցող մասնաճիւղերու կանոնաւոր ու բարեւոք գործունէութեան վրայ հսկել. մասնաճիւղերու բարոյական ու նիւթական գործունէութեան համարատուութիւնն ստանալ. անոնց միջև ծագում առած անհամաձայնութիւնները հարթել և լին :

Գ. — Մասնաճիւղերէ ստացուած բաժնեվճարներուն և գանազաններէ եղած նուիրատուութեանց և վարչութեան ձեռամբ կատարուած ծախուց համար մասնաւոր տօմար մը ունենալ, պահելով միշտ ելքին արդարացուցիչ թուղթերը :

307. 11. — Նահանգային վարչութեան իրաւասութեան տակ կը հաճարունին այն բոլոր հրատարակութիւնները որ կըլլան կուսակցութեան անունով, Ամերիկայի մէջ :

307. 12. — Նահանգային վարչութեան անդամ ընտրուող մը պէտք է որ առնուազն երեք տարի ծառայած ըլլայ կուսակցութեան՝ իրրև անոր օրինաւոր անդամը :

307. 13. — Եթէ Նահանգային վարչութեան

անդամներուն մեծամասնութիւնը մէկանց հրա-
ժարի, մնացեալ անդամները՝ գործը շարունակելով հանդերձ՝ արտակարգ Պատգամ. Ժողով կը գումարեն, նոր Նահգ. վարչութիւն մը ընտրելու համար :

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

307. 14. — Պատգ. Ժողովը կը գումարուի Նահգ. վարչութեան յարմար դատած տեղը, տարին անգամ մը :

307. 15. — Շրջանակային Պատգ. Ժողովին մօտ, իւրաքանչիւր մասնաճիւղ 5—20 անդամի համար կուսենայ մէկ ներկայացուցիչ, իսկ անկէ ետք իւրաքանչիւր 20 անդամի համար՝ մէկ ներկայացուցիչ աւելի :

307. 16. — Շրջ. Պատգ. Ժողովին պատգամաւոր ընտրուող մը պէտք է որ առնուազն մէկ տարի ծառայած ըլլայ կուսակցութեան իրրև անոր մէկ օրինաւոր անդամը :

307. 17. — Պատգամաւոր մը երկու ձայնէն աւելի չի կրնար ներկայացնել :

307. 18. — Նահգ. վարչութեան անդամները չեն կրնար պատգամաւոր ընտրուիլ, բայց իրենց համարատուութենէն դուրս՝ ամեն խնդրի մէջ ձայն ունին՝ հաւաքարար 3 քուէի իրաւունքով :

307. 19. — Պատգ. Ժողովը օրինաւոր կը

նկատուի երբ Մասնաճիւղերու երկու երրորդին ներկայացուցիչները ներկայ են :

ՅՕԴ. 20. — Արտակարգ Պատգ. ժողով կը գումարուի :

Ա. — Երբ Նահգ. Վարչութիւնը հարկ տեսնէ :

Բ. — Երբ շրջանակին մասնաճիւղերուն մեծամասնութիւնը պահանջէ :

Գ. — Երբ Նահգ. Վարչութիւնը լուծուած ըլլայ :

ՅՕԴ. 21. — Պատգ. ժողովի գլխաւոր գործերն ու պարտականութիւններն են .

Ա. — Շրջանակի մէկ տարուան գործունէութեան նիւթական և բարոյական համարատուութիւնն ստանալ :

Բ. — Նահգ. Վարչութեան հաշիւները քննել և վաւերացնել :

Գ. — Յաջորդ Նահգ. Վարչութիւնը ընտրել :

Դ. — Շրջանակի յառաջացման մասին մտածել :

Ե. — Շրջանակին մէջ ծագած վէճերն ու անհամաձայնութիւնները կարգադրել :

Զ. — Ապագայ գործունէութեան մասին որոշումներ անցնել և յանձնել նորընտիր Նահգ. Վարչութեան ի գործադրութիւն :

ԿԱՐԳԱՊՍՀԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔՆԵՐ

ՅՕԴ. 22. — Ամեն ընկեր պէտք է որ անպայման ներկայ ըլլայ բոլոր անդամական ժողովներուն :

ՅՕԴ. 23. — Իւրաքանչիւր ամսէ վերջ, ա-

մեն ընկեր պէտք է որ իր խոստացած ամսավըճարը վճարած ըլլայ :

ՅՕԴ. 24. — Մասնաճիւղերը իրենց գրամական գործառնութիւնները կատարելու են միմիայն Նահանգային Վարչութեան հետ :

ՅՕԴ. 25. Առանց Նահանգային Վարչութեան գիտութեան գործիչ կամ ուրիշ ուէ ընկերոջ յանձնուած դրամները լոկ անհատական կը նկատուին և Նահանգ. Վարչութիւնը ուէ չափով պատասխանատու չէ անոնց համար :

ՅՕԴ. 26. — Առանց Նահգ. Վարչութեան գիտութեան մասնաճիւղերը իրարու հետ թըղթակցելու իրաւունք չունին :

ՅՕԴ. 27. — Եթէ մասնաճիւղի ընկերներէն մին դժգոհութիւն, բողոք կամ առաջարկ ունենայ ուէ խնդրոյ մասին, պէտք է զայն ներկայացնէ մասնաճիւղի վարչութեան : Գոհացում չստանալու պարագային դիմելու է անդամական ժողովին : Անկէ ալ գոհացում չստանալու պարագային դիմելու է Նահգ. Վարչութեան :

ՅՕԴ. 28. — Նահգ. Վարչութեան կարգադրութեանց դէմ ուէ դժգոհութիւն կարելի է ներկայացնել Շրջ. Պատգ. ժողովին, որ Շրջանակին գերագոյն համարառու և օրէնսդիր մարմինն է, և որուն բողոք կարգադրութիւններն ու վճիռները պարտաւորիչ են ամեն ընկերի և մասնաճիւղի համար :

ՅՕԴ. 29. — Շրջ. Պատգ. ժողովի տնօրի-

նութեամբ պատապարտուած սեէ ընկեր կամ մարմին երբ ինքզինքը անիրաւուած կըզգայ, պէտք է սպասէ յաջորդ Շրջ. Պատգ. Ժողովի գումարման և իր խնդիրը վերաքննել տայ հոն միայն. այս տրամադրութեան անսաստողները ծանր պատասխանատուութիւն կը հրաւիրեն իրենց վրայ:

ՅՕԴ. 30. — Ամերիկայի Շրջանակին մարմիններու անօրինութենէն զոհ չի մնացող ընկերներու առջև, գեռ կը մնայ կեդր. Վարչութեան և Ընդհ. Պատգ. Ժողովին դիմելու իրաւունքը:

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔՆԵՐ

ՅՕԴ. 31. — Առանց բանաւոր պատճառի երեք անգամ անդամական ժողովներէ բացակայող և երեք ամիս իր անդամական սուրքը չի վճարող սեէ ընկեր ազգարարութիւն կստանայ նախ: Թերացումը շարունակուելու պահուն կարտաքսուի շարքերէն:

ՅՕԴ. 32. — Ուէ ընկեր եթէ շրջանակին կամ իր մասնաճիւղին հմայքին վնասող արարքի մը մէջ բռնուի անմիջապէս կարտաքսուի շարքերէն:

ՅՕԴ. 33. — Եթէ սեէ ընկեր իր Հնչակեան գործիչի կամ ընկերի հանգամանքը շահագործելով շրջանակէն դրամ շորթել փորձէ իսկոյն և հրապարակաւ կարտաքսուի կուսակցութենէն:

Ե Ր Գ Մ Ն Ա Գ Ի Բ

Կերդնում յանուն պատուոյս, յանուն Հայրենիքիս նուիրական բոյոր սրբութիւններուն՝ միշտ հաւատարիմ մնալ Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան սկզբունքներուն և անոր ներկայացուցած նուիրական դատին: Կերդնում ամեն զոհողութեամբ և ի հարկին արեան գընով ծառայել անոնց յաջող իրականացմանը: Հայրենադրութիւն սահմանուած պատուհասող պատիժը ըլլայ իմս՝ եթէ սեէ կերպով դաւաճաներ իմ ուխտիս ու գիտակցօրէն ու չարակամօրէն վնասեմ Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան ու անոր ներկայացուցած սուրբ դատին:

Ծ Ր Ե Գ Ի Ր

ՎԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

Վերակազմեալ Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը Թուրքիոյ սահմանադրական նոր սեփմի հարկադրած նոր պայմաններուն և պահանջներուն իւրացումն, Հայ հասարակութեան կուգայ ներկայացնել յետագայ Մրազիրը, որ պիտի ծառայէ իբրև ուղեգիծ՝ Վերակազմեալ Հնչակեան շրջանակներու նոր գործունէութեան:

Մեր Կուսակցութիւնը իր երկար տարիներու գոյութեան ընթացքին Հիմնական Մրազրէն միշտ իբաց թողած ըլլալով ընկերվարական (socialistic) և ռամկավարական (democratic) վարդապետութիւնները համ նմանօրինակ միջազգային աշխարհահայեցողութիւնները, այսուհետև ալ պիտի շարունակէ գործել նոյն հիման վրայ, և իբրև զուտ ազգային-քաղաքական Կուսակցութիւն, իր սեւեռուն ուշադրութիւնը պիտի նուիրէ մեր Ազգին դարաւոր իրաւանց պահպանմանը, և վարչական, կրթական, եկեղեցական, լեզուական, պատմական, գրական ու անասական հաստատութեանց և իրաւանց բարգաւաճմանը՝ սահմանադրական նոր ոգիով: Պիտի շեշտենք հոս, որ մեր Կուսակցութիւնը չի դաւանիր թէ ինքնին փաստակար վարդապետութիւններ են ընկեր-

վարականութիւնը կամ ռամկավարութիւնը, բայց նոյն ատեն մենք համոզուած ենք թէ քաղաքակրթութեան նախնական աստիճաններուն վրայ գտնուող ժողովուրդի մը մէջ—ինչպէս է մեր ազգը՝ ստուար մեծամասնութեամբ— գոյժող Կուսակցութեան մը աւագ պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ՝ զբաղիլ զուտ ազգային գոյութեան ու բարօրութեան յարակից խնդիրներով, առանց երբէք տկարացնելու մեր ճիգերը՝ միջազգային ընկերական կամ անասական հարցերու բրօքականով:

Նկատելով՝ ուրեմն՝ որ Թուրքիոյ մէջ ազատական կառավարութեան մը վերջնական ու իրական հաստատումը և սահմանադրական օրինաց անխափան գործադրութիւնը առաւելապէս կախում ունի քաղաքական Կուսակցութեանց և անոնց միջոցաւ՝ Հայ ազգին ամեն դասակարգերուն միաբան և միաձամուռ ցանքերէն, մեր Կուսակցութիւնը պիտի աշխատի որ՝

Ա.— Օսմանեան Սահմանադրութիւնը վերաքննութեամբ կատարելագործուի, ազգերու իրաւանց հաւասարութեան, և զանազան ցեղերու ինքնուրոյն պահանջներուն և պէտքերուն գոհացման սկզբունքին վրայ յենլով:

Բ.— Այնքան ատեն որ սահմանադրական կառավարութիւն մըն է որ անաչառութեամբ կը վարէ Օսմանեան կայսրութեան գործերը, ու եթէ մասնաւորաբար Հայկական Գաւառներուն մէջ միանգամ ընդմիշտ վերջ գտնէ հարստահարութեան, կոտորածի ու սարսափի տիրապետու-

թիւնը, մեր կուսակցութիւնը անջատողական ու գի չկարենալով ունենալ՝ պիտի հրաժարի միջազգային դաշնագրերով Հայոց երաշխաւորուած իրաւունքներէն: Տաճակահաշայտանը Օսմանեան կայսրութեան անրաժանելի մասը նկատելով հանդերձ, մենք պիտի աշխատինք որ տակաւ, Հայկական Գաւառները վայելեն տեղական ինքնավարութիւն, վարչական, կրթական ու օրէնսդրական գործերու մէջ:

Գ. — Նախկին բռնակալ և տարբադադրիչ վարչութեան վերադարձի ունէ փորձ՝ կանխօրէն դատապարտելի է մեր կուսակցութեան կողմէ՝ այս նկատումով՝ պարտք կը դնենք իւրաքանչիւր Վերակազմեալ Հնչակեանի վրայ, ամեն կերպով մաքառել այդ կարգի պատահականութեան մը դէմ, ու ժողովուրդի ամէն խուերը պատրաստել, ամեն գնով պաշտպանելու համար Ազատութիւնը և Սահմանադրութիւնը:

Դ. — Սահմանադրական ազատ ըլ ժիմի տարրական արտայայտութիւններ կը համարինք խօսքի, մամուլի, դաւանանքի, ժողովներու և ընկերակցութեանց կազմութեան ազատութիւն, անձի և բնակարանի անձեռնմխելիութիւն, թղթակցութեանց ազատութիւն, տեղափոխուելու դէմ դրուած արգելքներու վերացում, Օսմանեան ներքին գնահատներու համար հաստատուած անցագրերու ջնջում, և այլն:

Ե. — Բացի վերոգրեալ տարրական պահանջներէն, Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութիւնը պիտի աշխատի նաև որ Ազգային Սահ-

մանագրութեամբ երաշխաւորուած մեր Ազգ-Վարչական առանձնայատուկ հաստատութիւնները և առանձնաշնորհեալ իրանունքները անխաթար պահպանուին և կատարելագործուին, ազատական նոր ոգւով:

Զ. — Մեր կուսակցութիւնը կը դաւանի թէ՛ Օսմ. պետութեան բոլոր ազգութիւնները արտաքին վտանգի մը դէմ՝ մայր հայրենեաց պաշտպանութիւնն ստանձնելու պարտաւոր ըլլալով, Հայերն ալ պէտք է մասնակցին զինուորական ծառայութեան, կատարելով իրենց զինուորի պատականութիւնը բարեկարգեալ զինուորական վարչութեան մը տակ:

Է. — Մեր այս պատրաստակամութեան փոխարէն կուսակցութիւնը կը պահանջէ որ Համիտիէյի հայաջինջ գունդերը ցրուին և զինաթափ ըլլան, խաղաղութեան ժամանակ զօրախումբերը իրենց պատկանեալ գաւառին մէջ ծառայեն, Հայ զինուորներու ազգային սովորութիւնները յարգուին և իսլամ ու քրիստոնեայ գունդերուն միջև ունէ խտրութիւն չի դրուի:

Ը. — Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան իւրաքանչիւր անդամ պարտաւոր է իր շրջանակին մէջ բրօքականա ընել և աշխատիլ՝ որպէսզի ազատական ու անկաշառ անձնաւորութիւնք միայն երթան Օսմ. Խորհրդարան: Ընտրութիւններէն վերջ ալ իւրաքանչիւր ընկերի պարտքն է՝ ուշի ուշով հետեւիլ խորհրդարանական գործունէութեան և սահմանադրական ու

անխտրական ոգիի հակառակ ուէ արարք մատ-
նանիչ ընելով դատապարտել :

Թ. — Գրաւուած հողերու և ինչքերու վե-
րադարձումը, Հայկական կոտորածներու առ-
թիւ յանցապարտ ճանչցուած պաշտօնէից շնոր-
հագրկումը, նիւթապէս ամենէն աւելի փաս-
ուած գաւառներուն դրամական հատուցում՝
կառավարութեան կողմէ, և բոլոր այս կարգի
պահանջներ մեր կուսակցութեան կողմէ պիտի
սաշտպանուին :

Վարչութիւնս այն հաւատքը ունի թէ՛ Հայ
քաղաքական Մարմինները այլեւս մէկդի ձգած՝
նախկին կուսակցական մրցակցութիւններն ու
ատելութիւնները, միահամուռ ձիգով պիտի աշ-
խատին տաճկահայ ժողովուրդի ինքնապաշտպա-
նութեան և ինքնազիտակցութեան դժուարին
գործն ի գլուխ հանելու, ու Օսմ. կայսրութեան
մէջ մշտնջենաւորելու համար սահմանադրական
ու անխտրական ըէժիմ մը :

ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԱԼ ՀԵՉ . ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐ . ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

